PWYLLGOR CRAFFU’R AMGYLCHEDD AC ADFYWIO

Cofnodion cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd ar 14 Ionawr, 2025.

Mae-r Agenda ar gael yma.

Mae recordiad y cyfarfod ar gael yma.

Yn Bresennol: Y Cynghorydd S. Lloyd-Selby (Cadeirydd); Cynghorydd C. Iannucci-Williams (Is-Gadeirydd); Cynghorwyr C.E.A. Champion, P. Drake, A.M. Ernest, M.J. Hooper, J.M. Norman, E. Penn, J. Protheroe a S.T. Wiliam.

Hefyd yn bresennol: Cynghorwyr B. Brooks (Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Lefydd Cynaliadwy), L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), C.P. Franks, G. John (Aelod Cabinet dros Hamdden, Chwaraeon a Lles), B. Loveluck-Edwards, R. Sivagnanam (Aelod Cabinet dros Ymgysylltu â’r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol) ac M.R. Wilson (Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu).

CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: “A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngrwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

COFNODION –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Rhagfyr, 2024 fel cofnod cywir.

DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

ANSAWDD DŴR YMDROCHI AR DRAETHAU YMDROCHI DYNODEDIG YM MRO MORGANNWG (CAT) –

Bwriad yr adroddiad, a gyflwynwyd gan Gyfarwyddwr yr Amgylchedd a Thai a Phennaeth Gwasanaeth y Gwasanaethau Cymdogaeth, oedd rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am ansawdd dŵr ymdrochi ym Mro Morgannwg. Cafwyd nifer o gyfraniadau gan bartneriaid allanol hefyd am eu gwaith i gyflawni hyn, sef Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) a Dŵr Cymru (DC).

Yn dilyn yr adroddiad blaenorol i'r Pwyllgor, esboniodd yr adroddiad y trefniadau arfaethedig i helpu i wella dyfroedd ymdrochi ar draethau ymdrochi dynodedig ym Mro Morgannwg a rôl y Cyngor yn hyn gyda'r partneriaid perthnasol, yn ogystal â'r materion allweddol, y cyd-destun a’r fframwaith deddfwriaethol, fel yr heriau a oedd yn cael eu hwynebu ar Draeth Aberogwr a'i ddynodiad fel traeth ag ansawdd dŵr gwael ar gyfer cyfnod ymdrochi 2023 a CNC yn datgan ar 21 Mai 2024 sefyllfa annormal yn Aberogwr yn dilyn adroddiad am lygredd yn Afon Ogwr, ger gwaith trin dŵr gwastraff Pen-y-Bont. Pwysleisiwyd fodd bynnag, fod y darlun cyffredinol ar gyfer Bro Morgannwg yn 2023-2024 hefyd yn cynnwys nifer o draethau a oedd yn 'ardderchog' ac yn 'dda', gyda dim ond un traeth yn weddill a oedd yn 'wael' (Traeth Aberogwr) erbyn hyn.

Amlinellodd y cynrychiolydd o CNC y gwaith a oedd yn cael ei wneud o ran samplu a modelu dŵr ymdrochi er mwyn helpu i wella ansawdd dŵr a nodi ffynonellau llygredd yn well, mewn cydweithrediad â'r Cyngor a DC.

Amlinellodd y cynrychiolydd o DC waith y cwmni dŵr nid-er-elw a rhannodd gyflwyniad ar hyn gyda'r Pwyllgor. Roedd hyn yn cynnwys y gwaith a wnaed i wella ansawdd dŵr ar draethau lleol, fel y bwriad i wella ansawdd dŵr ym Mae Jackson a dyfroedd ymdrochi eraill yn y Barri, drwy ystod o fesurau dalgylch a allai gynnwys atebion arddull RainScape, gyda'r nod o sicrhau statws 'da' yn yr hirdymor. Nod y drefn samplu ac ymchwilio ar gyfer ansawdd dŵr gan DC a CNC ar gyfer Traeth Aberogwr, yn dilyn ei ddynodi'n 'wael', oedd sicrhau y gellid targedu buddsoddiad yn y lle iawn i fynd i'r afael â'r ffynonellau perthnasol o facteria ac, os canfyddir mai asedau DC yw e, bod y refeniw gan gwsmeriaid DC yn cael ei wario'n ddoeth. Trafodwyd hefyd effaith y gorlif storm wrth ymyl Traeth Aberogwr (yn y gwaith dŵr gwastraff gerllaw) a'r chwe gollyngiad dilynol a ddigwyddodd yn ystod y tymor ymdrochi yn 2024, gyda'r ymdrechion i leihau digwyddiadau o'r fath ymhellach. Rhoddwyd esboniad ar orlifoedd storm, yn ogystal â disgrifiad o sut roedd gorlifoedd carthffos cyfun yn gweithio a'r symudiad i ffwrdd o'r system hynafol hon i un 'ar wahân' mewn datblygiadau tai mwy newydd, ers y 1970au, yn ogystal â'r ymchwiliadau ar y gorlifoedd hynny a nodwyd fel y rheiny a oedd yn aml yn achosi gollyngiadau o fewn y Sir. Tynnwyd sylw at y Rhaglen Fuddsoddi yn y Dyfodol i'w chynnal gan DC ynghylch y meysydd a oedd yn peri pryder hyn, yn ogystal â’r wefan gorlifoedd storm / monitro hyd digwyddiadau i wneud y cyhoedd yn ymwybodol o'r rhain a'r penawdau ar gyfer ei Gynllun Busnes (h.y. £1.1bn wedi'i gynllunio ar gyfer dosbarthu a gwella gorlifoedd storm, yn ogystal â thargedu'r rheiny sydd â'r effaith amgylcheddol uchaf yn gyntaf). Tynnwyd sylw hefyd at y 'sefyllfa annormal' ar draeth Aberogwr yn 2024 a'r gwaith a oedd yn gysylltiedig â hyn (heb unrhyw dystiolaeth bellach o ollyngiad wedi’i nodi a'r dosbarthiad wedi'i ddileu ym mis Mehefin 2024).

Yn dilyn hyn, cafwyd nifer o sylwadau ac ymholiadau gan siaradwr cyhoeddus a chan Aelodau'r Pwyllgor:

- Siaradodd Mr Max Wallis, cynrychiolydd lleol Cyfeillion y Ddaear, yn y Pwyllgor ac roedd yn dymuno codi nifer o faterion, a oedd yn cynnwys ei farn bod y ffordd o gategoreiddio ansawdd dŵr ar hyn o bryd yn syml; y manylion yn yr adroddiadau perthnasol, gan gynnwys data ar lawiad a oedd yn

absennol neu'n gyfyngedig; gweithrediad gorlifoedd storm, a oedd yn ymddangos i fod yn gweithredu hyd yn oed y tu allan i amodau storm; dynodiad 'gwael' dau draeth (un erbyn hyn) yn y Fro; pedwar camrybudd a wnaed ynghylch ansawdd dŵr / gorlifoedd storm ar sawl traeth yn lleol; yr oedi canfyddedig wrth ddileu’r statws sefyllfa annormal gan CNC y credai ei fod yn gamddefnydd o'r rheoliadau dyfroedd ymdrochi; ac amryw o ollyngiadau eraill ar draethau eraill y Fro, yn ogystal â diffyg cyfathrebu cydgysylltiedig rhwng y Cyngor, CNC a DC. Yn ei farn ef roedd angen i’r cyrff priodol fynd i’r afael â’r materion hyn a’r materion eraill y cyfeiriodd atynt.

- Cyfeiriodd y Cynghorydd Penn at oedi neu wahanu dŵr glaw o'r system garthffosiaeth, ac at y ffaith y dylai datblygiadau adeiladau a thai newydd fod yn ceisio gweithredu systemau i helpu i gyflawni hyn ac i atal gollyngiadau a gorlifoedd.   Dywedodd fod angen gwneud gwaith gyda ffermwyr ynglŷn â dŵr ffo o gaeau i afonydd a dyfrffyrdd gan achosi llygredd. Dywedodd hefyd fod gan Afon Elái well bioamrywiaeth nag a awgrymwyd yn siartiau data CNC ar gyflwyniad DC.
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Champion at wefan 'Top of the Poops' a ddywedodd fod Bro Morgannwg wedi cael ei lygru gan garthffosiaeth dros 1,000 o weithiau, gan bara 18,133 awr. Cyfeiriodd hefyd at y traeth yn Aberogwr, gyda'i ddynodiad diweddar fel traeth ymdrochi ac felly nid oedd materion ansawdd dŵr wedi'u codi cyn hyn.
- Cyfeiriodd y Cynghorydd Protheroe at y statws ansawdd dŵr gwael yn Aberogwr, o fewn ei hward, a oedd yn peri gofid iddi hi a thrigolion lleol ond nid oedd hyn yn syndod. Croesawodd y profion ychwanegol a oedd yn cael eu cynnal gan CNC ar y darn hwn o ddŵr a'r buddsoddiad pellach yn y gwaith dŵr gerllaw, lle byddai tanc gorlif ychwanegol yn dod ar-lein. Byddai hefyd yn croesawu ymgysylltiad pellach rhwng CNC, DC, trigolion lleol a rhanddeiliaid eraill ar roi'r wybodaeth ddiweddaraf iddynt am y cynnydd a oedd yn cael ei wneud ar ansawdd dŵr ac i annog llai o ddefnydd o ddŵr. Cyfeiriodd hefyd at bwysigrwydd achubwyr bywyd ar gyfer y traethau lleol a'r effaith negyddol arnynt oherwydd yr achosion hyn o lygredd.
- Mynegodd y Cadeirydd ei phryderon hefyd ynghylch ansawdd y dŵr yn Aberogwr, a cheisiodd sicrwydd o ran gwella hyn a dywedodd y dylid mynd i'r afael â'r gorlifoedd sy'n digwydd y tu allan i amodau storm. Roedd hefyd yn bwysig ymgysylltu’n fwy â'r cyhoedd o ran hyn a gwybod a fyddai Bro Morgannwg yn flaenoriaeth ar gyfer buddsoddiad gan DC oherwydd y materion yr oedd yn eu hwynebu ynghylch gorlifoedd, ac ati.
- Croesawodd y Cynghorydd Wiliam y dull mwy ‘cyfannol’ a gynigiwyd gan y gwahanol gyrff yn y cyfarfod heno er mwyn gwella dyfroedd ymdrochi ar draethau ymdrochi dynodedig ym Mro Morgannwg, gan gynnwys y swm mwy o ddeialog rhwng y Cyngor, DC a CNC. Roedd wedi gweld gwelliant bach mewn rhai traethau lleol ac yn meddwl tybed a oedd hyn yn ymwneud â llai o lawiad / gorlifoedd neu ganlyniad mesurau a gymerwyd. Roedd yn bwysig gwybod beth fyddai'r canlyniadau a'r casgliadau o’r ymchwiliad i ansawdd y dŵr ar Draeth Aberogwr. Gofynnodd hefyd pa gyfrifoldeb oedd gan Awdurdod Dŵr Severn Trent ynghylch y dyfrffyrdd a oedd yn gysylltiedig rhyngddo fe ac ardal Dŵr Cymru a pha gydweithio rhyngddyn nhw a ddigwyddodd. Gofynnodd hefyd i Dŵr Cymru ddod yn ôl at y Pwyllgor eto i siarad am y gwahanol gynlluniau unigol a nodwyd yn y cyflwyniad a beth oedd y protocol a

oedd ar waith yno ar gyfer adrodd am ddiffygion neu faterion eraill, tebyg i'r rhai a godwyd gan Mr Wallis.

Mewn ymateb i'r sylwadau a'r ymholiadau uchod, gwnaed y pwyntiau canlynol gan swyddogion y Cyngor a chynrychiolwyr allanol:

- Dywedodd cynrychiolydd CNC, o ran y rheoliadau dyfroedd ymdrochi a'r sefyllfa annormal, fod hyn wedi'i nodi yn y rheoliadau fel digwyddiad neu gyfuniad o ddigwyddiadau sy'n effeithio ar ansawdd dŵr ymdrochi na fyddai'r asiantaeth briodol yn disgwyl iddo/iddynt ddigwydd fwy nag unwaith bob pedair blynedd ar gyfartaledd. Nid oedd y rheoliadau yn rhoi mwy o fanylion na hyn o ran datgan sefyllfa annormal ac roedd CNC wedi'i dehongli yn y ffordd honno ac yna ei hintegreiddio yn eu hymateb i ddigwyddiadau llygredd yn eu llawlyfr ymateb i ddigwyddiadau, felly ar y diwrnod y gwnaed y penderfyniad ynghylch y digwyddiad sefyllfa annormal, roedd hyn ar sail risg ac roedd CNC a DC wedi ymateb yn gyflym iawn i'r digwyddiad hwn. Fodd bynnag, byddai'n cymryd amser i gasglu tystiolaeth, ei dadansoddi a'i dehongli, a chan ddilyn arweiniad mewnol CNC ei hun roedd angen gwneud penderfyniad yn gyflym gan mai dim ond pellter byr o deithio oedd rhwng y digwyddiad hwn a adroddwyd a'r dŵr ymdrochi i lawr yr afon, a ddefnyddiwyd gan lawer o ymdrochwyr hamdden a syrffwyr. Oherwydd hyn, datganwyd sefyllfa annormal a gwnaed gwaith gyda phartneriaid i sicrhau bod arwyddion yn cael eu codi, ac ati. Cymerodd gryn dipyn o amser i CNC gael digon o dystiolaeth i deimlo'n hyderus y gellid newid y sefyllfa annormal. Roedd angen pwyso a mesur y risg i ymdrochwyr a syrffwyr gyda'r dystiolaeth cyn gwneud penderfyniad terfynol.
- Yn ôl cynrychiolydd DC, ynglŷn â'r camgyfathrebu a materion eraill a oedd yn ymwneud â'r camrybuddion ar draethau lleol, roedd gwaith wedi'i wneud i wella cyfathrebu rhwng DC, CNC, Cyngor Bro Morgannwg ac eraill. Roedd gweithdai cyn y tymor ymdrochi hefyd yn cael eu cynnal drwy DC lle cyfarfu'r achubwyr bywyd a'u goruchwylwyr yn ogystal â staff gweithredol DC a CNC i drafod sut y byddent yn trin cyfathrebu drwy gydol y tymor ymdrochi ac i sicrhau bod mesurau fel rhifau cyswllt 24 awr mewn ymateb i ddigwyddiadau i gyfyngu ar y risg o gamrybuddion.
- O ran sylwadau Mr Wallis ar all-lifoedd hir a byr yn y Cnap, byddai'r rhain yn cael eu cymryd yn ôl ac yn cael eu hystyried gan DC a chadarnhawyd methiant synhwyrydd gorlif Penarth, oherwydd ei gysylltiad cyson â charthffosiaeth a dŵr gwastraff. Er bod hwn yn ddarn cadarn o dechnoleg gallai fethu o hyd. Pwysleisiodd cynrychiolydd DC bwysigrwydd ymateb i orlifoedd yn gyflym a'r defnydd o dechnolegau eraill, fel y map gorlifoedd storm byw a sicrhau y byddai technoleg ddigidol mor gadarn â phosibl yn cael ei defnyddio i uwchraddio a disodli synwyryddion fel yr un ym Mhenarth.
- Gan gyfeirio at wahanu llifoedd dŵr wyneb a gwastraff o ran datblygiadau tai newydd, roedd cynrychiolydd DC yn cytuno â'r pwynt a wnaed ac yn credu bod dyletswydd statudol ar ddatblygiadau o'r fath i osod systemau draenio dinesig cynaliadwy gan beidio felly ychwanegu at y llifoedd brig a oedd yn mynd i garthffosydd lleol ar unrhyw adeg. Heriau eraill oedd ôl-osod datblygiadau tai cyn y 1970au gyda mesurau gwaredu dŵr wyneb a lliniaru camgysylltiadau (h.y. cysylltiad damweiniol gwastraff y cartref â llinell dŵr

wyneb, gan gyfrannu at lygredd a gorlifoedd) a oedd angen gwaith trawsasiantaethol er mwyn eu nodi a mynd i'r afael â nhw.

- O ran ansawdd dŵr Afon Elái, roedd y data hwn yn seiliedig ar yr effaith andwyol ar anifeiliaid di-asgwrn cefn a yrrodd y sgôr 'wael', yn dilyn samplu yno. Nid oedd hyn yn amharu ar harddwch na bioamrywiaeth ehangach yr afon, ond roedd angen gwneud mwy o waith i adfer rhannau o Afon Elái gyda DC yn gweithio gyda phartneriaid. Byddai cynrychiolydd CNC yn cysylltu â'r Cynghorydd Penn ynglŷn â hyn.
- O ran y data o amgylch Bro Morgannwg, o wefan 'Top of the Poops', cymerwyd y materion cysylltiedig o ddifrif gan DC a phartneriaid, ond roedd y cyd-destun ynghylch y data hwn hefyd yn bwysig i'w ystyried: profodd y Sir ac ardaloedd eraill wedi'u cwmpasu gan DC gryn dipyn o law, niferoedd sylweddol o dai cyn y 1970au a daearyddiaeth serth a oedd yn golygu bod llawer iawn o ddŵr glaw yn llifo'n gyflym iawn i'r system garthffosiaeth. Byddai'r rhaglen fuddsoddi 5 mlynedd yn ceisio gwneud newidiadau sylweddol ar lawr gwlad i'r system ddŵr er mwyn lleihau gorlifoedd, ac ati. Roedd rhywfaint o waith modelu hefyd wedi'i wneud i gymharu perfformiad gorlifoedd storm DC yn erbyn rhai awdurdodau dŵr eraill yn y DU ac roedd hyn wedi bod yn gadarnhaol.
- Cyfeiriodd cynrychiolydd DC at y materion a godwyd gan Aelodau'r Pwyllgor ynghylch y traeth yn Aberogwr a chymerwyd eu pryderon o ddifrif, ond byddai'r buddsoddiad a'r ymchwiliad i'r materion hyn yn cymryd amser ac roedd yn bwysig nodi achos neu ffynhonnell y materion hyn yn gyntaf (h.y. gorlifoedd storm yn gweithredu, dŵr ffo o'r tir neu boblogaethau adar lleol) a chael gwybod o ble roedd y bacteria hwnnw'n dod ac yna targedu'r buddsoddiad angenrheidiol i'w ddatrys/datrys. Roedd triniaeth uwchfioled yng nghefn y gwaith trin dŵr gwastraff gan olygu ei fod yn diheintio'r dŵr gwastraff cyn iddo fynd i mewn i'r dŵr ymdrochi. Byddai'r mater ynghylch gorlifoedd a oedd yn gweithredu y tu allan i amodau storm yn cael ei ymchwilio a byddai'r rheiny a oedd yn achosi'r effaith amgylcheddol waethaf yn cael eu blaenoriaethu a byddai buddsoddiad yn cael ei dargedu yno, gan gynnwys y rheiny a nodwyd ym Mro Morgannwg.
- Byddai trefniadau'n cael eu gwneud i gael cynrychiolwyr DC i ddod i Fro Morgannwg a chodi ymwybyddiaeth y cyhoedd o gadwraeth dŵr a gwydnwch.
- O ran cydweithredu rhwng DC ac Awdurdod Dŵr Severn Trent, dim ond yn ôl yr angen y bu hyn, fel gyda phrosiectau mawr, gan nad oedd gan yr awdurdodau hyn orgyffwrdd digonol o ran cwmpas daearyddol. Fodd bynnag, byddai mwy o gydweithredu'n cael ei groesawu, yn enwedig yn ystod y cylch buddsoddi nesaf.
- O ran gweithio gyda ffermwyr er mwyn atal dŵr ffo rhag mynd i ddyfrffyrdd gan achosi gormod o faetholion ac ati, gwnaeth DC hyn yn anuniongyrchol trwy gydweithio neu bartneriaeth ag amrywiol gyrff a oedd yn ymdrin â'r ardaloedd neu'r materion hyn. Pwysleisiodd cynrychiolydd CNC hefyd bwysigrwydd ymgysylltu â ffermwyr a rheolwyr tir eraill, ynghyd â pherchnogion cŵn.
- Byddai cynrychiolydd DC yn rhoi manylion cyswllt i'r Aelodau ar gyfer adrodd am lygredd (cyswllt ffôn / ar-lein 24 awr).
- Dywedodd Pennaeth Gwasanaeth y Gwasanaethau Cymdogaeth, o ran y pryderon a fynegwyd am y camrybuddion ynghylch ansawdd dŵr / llygredd ar draethau lleol, yn enwedig ym Mae Whitmore, ei fod wedi cael ei gydnabod

gan bob parti dan sylw fod hyn yn gamgymeriad. Roedd y Cyngor, mewn partneriaeth â Sefydliad Cenedlaethol Brenhinol y Badau Achub wedi sefydlu protocolau ar gyfathrebu a gwneud penderfyniadau cydgysylltiedig pe bai digwyddiad o'r fath yn digwydd eto. Roedd arwyddion cliriach a mwy effeithiol hefyd yn cael eu defnyddio mewn lleoliadau o'r fath hefyd, a fyddai'n cael eu diweddaru a'u gwella maes o law. Ynghylch ymholiad pellach y Cynghorydd Wiliam ar y protocolau ar gyfer pobl yn adrodd am ddigwyddiadau, diffygion neu faterion a pha gorff y dylent gysylltu ag ef, byddai'r Pennaeth Gwasanaeth yn ystyried hyn ond yn gyffredinol roedd yn dibynnu ar bwy welodd y digwyddiad hwnnw a lle y cafodd ei adrodd, gyda rhai aelodau o'r cyhoedd yn adrodd y rhain yn uniongyrchol i CNC neu DC neu'r Cyngor neu, drwy'r wybodaeth ar yr hysbysfyrddau perthnasol, lle gallai pobl fynd yn uniongyrchol drwy'r dolenni a nodwyd yno. Roedd yn bwysig gwneud y wybodaeth yn gliriach ar yr hysbysfyrddau ar bob traeth.

- Pwysleisiodd yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladau bwysigrwydd y Cyngor yn cynnal cysylltiadau da gyda DC, CNC a'r rheoleiddwyr. Roedd gwelliannau wedi bod i ansawdd y dŵr ar draethau yn y Fro, ond roedd Aberogwr yn parhau'n broblem.

Yn dilyn y trafodaethau uchod, aeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi cynnwys yr adroddiad a'r trefniadau arfaethedig i gynorthwyo i wella dyfroedd ymdrochi ar draethau ymdrochi dynodedig ym Mro Morgannwg.

<u>Rheswm dros yr argymhelliad</u>

O ystyried cynnwys yr adroddiad, trafodaethau yn y cyfarfod ac yn dilyn ystyriaeth gan Aelodau'r Pwyllgor ynghylch y trefniadau arfaethedig i gynorthwyo i wella dyfroedd ymdrochi ar draethau ymdrochi dynodedig ym Mro Morgannwg.

ADRODDIAD DIWEDDARU PROSIECT SERO (CAC) –

Cyflwynodd Rheolwr Rhaglen Prosiect Sero y Cyngor yr adroddiad a'r atodiadau gyda'r diben o roi gwybod i'r Aelodau am gynnydd ar draws y Cyngor wrth ymateb i'r argyfwng hinsawdd, yr argyfwng natur a chyflawni'r ymrwymiadau fel rhan o Brosiect Sero, gan gynnwys gwaith a oedd yn cael ei wneud drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC). Roedd y gweithgareddau a'r cynnydd ar draws y Cyngor, a nodwyd yn yr adroddiad, yn ymwneud â'r cyfnod rhwng mis Ebrill a mis Medi 2024, yn ogystal ag allyriadau Carbon y Cyngor ar gyfer 2023/24 fel yr adroddwyd i Lywodraeth Cymru, a meysydd eraill fel datblygu'r Cynllun Rheoli Carbon a'r Siarter Hinsawdd a Natur BGC newydd.

Rhannodd Rheolwr y Rhaglen gyflwyniad gyda'r Pwyllgor, i gyd-fynd â'r adroddiad, gan gwmpasu'r prif uchafbwyntiau ohono a oedd yn cynnwys:

- Y dull cydgysylltiedig a ddefnyddiwyd ledled y Cyngor o ran gweithredu Prosiect Sero.

- Y gwaith a oedd yn cael ei wneud gan y Cyngor mewn perthynas â chyflawni'r Cynllun Her Newid Hinsawdd: dangos arweinyddiaeth gref; cyflawni cyfrifoldeb y Cyngor i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol; a gwneud gwahaniaeth nawr.
- Allyriadau Carbon y Cyngor ar gyfer 2023/24: rhoddwyd gwybod i'r Pwyllgor y bu cynnydd bach mewn allyriadau CO2 oherwydd y cynnydd a welwyd yng nghadwyni cyflenwi / gwaith adeiladu cyfalaf y Cyngor ac a oedd yn cyferbynnu â gostyngiadau blaenorol yn y maes hwn. Fodd bynnag, roedd capasiti cynhyrchu ynni adnewyddadwy ffotofoltäig wedi cynyddu, ac roedd hyn bellach yn darparu tua 5% o gyfanswm defnydd trydan y Cyngor.
- Adnoddau: cyfeiriwyd at yr adnoddau presennol a oedd yn cael eu defnyddio i gefnogi Prosiect Sero â chefnogaeth cyllidebau mewnol sefydledig a chronfeydd cyfalaf blynyddol, yn ogystal â chronfeydd cyllid blynyddol allanol a oedd hefyd yn cefnogi gwaith, gan gynnwys gan Lywodraeth Cymru, a chronfeydd cyllid Llywodraeth y DU a oedd yn gyfyngedig o ran amser fel y Gronfa Ffyniant Gyffredin (CFfG) a Rhaglen Cydweithio Cymru ar Asedau Llywodraeth Cymru.
- Y gwaith a oedd yn cynnwys y Cyngor a phartneriaid BGC ynghylch y Grŵp Rheoli Asedau ac Argyfwng Hinsawdd, gan gynnwys cyd-ddatblygu Siarter Natur a Hinsawdd i gryfhau'r Siarter Argyfwng Hinsawdd flaenorol, gan dynnu sylw at rôl natur a nodi sut y byddai partneriaid yn dangos cynnydd.

Yn dilyn y cyflwyniad, cyfeiriodd y Cynghorydd Hooper at y ffaith nad oedd y Cyngor yn defnyddio ei Gronfa Wrth Gefn Prosiect Sero oherwydd pwysau cyllidebol yn y cyfnod a amlinellwyd yn yr adroddiad, a'i bryder nad oedd yr adnoddau a ddefnyddiwyd yn ddigonol i wneud y cynnydd a oedd ei angen i symud i Sero Net. Roedd hyn yng ngoleuni adroddiad diweddar a oedd yn awgrymu y byddai angen i sefydliadau fel Cyngor Bro Morgannwg bedwaru eu hadnoddau i sicrhau ynni glanach, ac ati. Amlinellodd yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladau gostau uchel cychwynnol gosod ffynonellau ynni adnewyddadwy ac insiwleiddio, ond byddai hyn yn arwain at arbedion cost ac arbedion effeithlonrwydd tymor hwy. Roedd y Cyngor yn gweithredu ffynonellau ynni adnewyddadwy yn ei gyfleusterau (h.y. gosod paneli solar ar adeiladau'r Cyngor) ac yn annog cyrff sector cyhoeddus a phreifat i wneud yr un peth gyda hyn ac yn gyffredinol gyda Phrosiect Sero a datgan Argyfwng Hinsawdd. Fodd bynnag, nid oedd yn bosibl pedwaru adnoddau i helpu i gyflawni hyn ar hyn o bryd.

Gofynnodd y Cadeirydd am yr amserlenni ar ddatblygu'r Cynllun Ynni Ardal Leol a gofyn am ganiatâd cynllunio ar gyfer loceri beiciau Brompton. Esboniodd y Cyfarwyddwr Lleoedd fod ffocws y Cynllun Ynni Ardal Leol ar 2050, nid 2030, gyda'r nod o gefnogi cymunedau busnes ac eraill i fwrw targed 2050. Roedd y Cynllun ei hun wedi'i ddrafftio ac wedi'i gytuno gan y Cabinet ac roedd y Cyngor wrthi'n ystyried sut y gallai'r Cynllun hwnnw gael adnoddau yn y sefyllfa gyllidebol bresennol. Roedd y Cyngor yn mynd trwy broses gyllidebol a byddai mwy o eglurder ar y Cynllun Ynni Ardal Leol a sut y gellid ei ddeddfu yn cael ei roi dim ond ar ôl y trafodaethau cyllidebol hyn. O ran loceri beiciau Brompton, roedd locer eisoes wedi'i osod yng Nghyfnewidfa Dociau'r Barri ac roedd bwriad i osod loceri pellach mewn mannau trafnidiaeth gyhoeddus eraill yn y Fro, ar yr amod bod yr awdurdodau trafnidiaeth perthnasol yn cymeradwyo'r rhain.

Yn dilyn y pryderon a fynegwyd gan y Cynghorydd Hooper, cytunodd y Pwyllgor i ychwanegu argymhelliad, er i'r Pwyllgor nodi'r cyllid a oedd ar gael mewn cronfeydd wrth gefn a'r prosiectau y dyfarnwyd cyllid iddynt hyd yma drwy amrywiaeth o lwybrau, ei fod hefyd yn gofyn am fwy o wybodaeth gan y Cabinet am yr adnoddau a’r blaenoriaethau strategol i ganolbwyntio ar y maes hwn wrth symud ymlaen.

Yn dilyn y trafodaethau uchod, aeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

(1) Nodi'r cynnydd y manylir arno yn yr adroddiad hwn ac Atodiad A mewn perthynas â'r heriau o fewn y Cynllun Her Newid Hinsawdd a gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

(2) Nodi'r sgôr RAG ar gyfer cynnydd o fis Ebrill 2024 i fis Medi 2024 yn Atodiad A.

(3) Nodi allyriadau carbon y Cyngor ar gyfer 2023/24, fel yr adroddwyd i Lywodraeth Cymru yn adran 2.5.

(4) Er bod y Pwyllgor wedi nodi’r cyllid sydd ar gael yn y cronfeydd wrth gefn a’r prosiectau y dyfarnwyd cyllid iddynt hyd yma drwy amrywiaeth o lwybrau, ei fod hefyd wedi gofyn am ragor o wybodaeth gan y Cabinet am y blaenoriaethau strategol a’r adnoddau i’w canolbwyntio mewn perthynas â’r maes hwn. ymlaen.

(5) Nodi'r diweddariadau ar waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i fynd i'r afael ag argyfyngau hinsawdd a natur.

(6) Bod y data Dangosydd Perfformiad Corfforaethol ar gyfer 2023/24 fel sy’n berthnasol i Brosiect Sero yn Atodiad C i’r adroddiad, a chanlyniadau perthnasol o’r Arolwg Dewch i Siarad yn Atodiad D i’r adroddiad, yn cael eu nodi.

(7) Y dylid cyfeirio'r adroddiad a'r sylwadau a wnaed mewn perthynas ag Argymhelliad (4) gan y Pwyllgor i'r Cabinet i'w hystyried ochr yn ochr â sylwadau'r Pwyllgor Craffu Perfformiad Corfforaethol ac Adnoddau.

(8) Y dylid argymell i'r Cabinet fod yr adroddiad yn cael ei ddosbarthu i'r holl Aelodau etholedig, aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r holl Gynghorau Tref a Chymuned er gwybodaeth.

<u>Rhesymau dros yr argymhellion</u>

(1-3) Wedi ystyried cynnwys yr adroddiad a thrafodaethau yn y cyfarfod.

(4) Er mwyn i'r Cabinet ystyried y cais a wnaed gan y Pwyllgor am ragor o wybodaeth am y blaenoriaethau strategol a'r adnoddau i'w canolbwyntio mewn perthynas â'r maes hwn wrth symud ymlaen.

(5-6) Wedi ystyried cynnwys yr adroddiad a thrafodaethau yn y cyfarfod.

(7) Galluogi'r Cabinet i ystyried sylwadau'r Pwyllgor fel rhan o'i ystyriaeth o gynnydd wrth gyflawni'r Cynllun Her Newid yn yr Hinsawdd.

(8) Diweddaru'r holl Aelodau etholedig a rhanddeiliaid eraill ar y trefniadau sydd ar waith i gyflawni Prosiect Sero.

OLRHAIN ARGYMHELLION Y PWYLLGOR CRAFFU O'R 3YDD CHWARTER A'R AMSERLEN RHAGLEN WAITH WEDI'I DIWEDDARU (CAC) –

Cyflwynodd y Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu yr adroddiad a oedd yn rhoi gwybod i'r Aelodau am gynnydd mewn perthynas ag argymhellion hanesyddol y Pwyllgor Craffu ac Amserlen y Flaenraglen Waith wedi'i diweddaru ar gyfer 2024/25:

- Tracio Argymhellion Chwarter 2 - Mis Gorffennaf i fis Medi 2024 (Atodiad A)
- Tracio Argymhellion Chwarter 3 - Mis Hydref i Fis Rhagfyr 2024 (Atodiad B);
- Amserlen y Flaenraglen Waith wedi'i Diweddaru ar gyfer 2024/25 (Atodiad C).

Rhoddwyd diweddariadau ar gyfer y nifer fach o argymhellion hynny nad oeddent wedi'u cwblhau hyd yma (fel y Cynllun Gwella Hawliau Tramwy a Chynllun Corfforaethol Drafft Cyngor Bro Morgannwg ar gyfer 2025-30).

O ran Amserlen y Flaenraglen Waith wedi'i Diweddaru ar gyfer 2024/25, rhoddwyd gwybod i Aelodau'r Pwyllgor y byddai fformat adroddiad 'Drafft Ymgynghori y Cynllun Cyflawni Blynyddol' yn cael ei newid i Ddatganiad Blynyddol wedi'i lywio gan Gynlluniau Cyfarwyddiaeth ac wedi'i gysylltu â Chynlluniau Cyfarwyddiaeth a'r Cynllun Corfforaethol newydd ar gyfer 2025-30. Felly, ni fyddai'r adroddiad yn ei fformat presennol yn cael ei dderbyn mwyach.

Yn dilyn hynny, gofynnodd y Cynghorydd Hooper pryd byddai Cynllun Ynni Ardal Leol Bro Morgannwg yn dod i'r Pwyllgor. Er nad oedd dyddiad penodol wedi'i bennu ar gyfer yr eitem hon, argymhellodd y Cynghorydd, gyda chytundeb y Cadeirydd a'r Pwyllgor, y dylid dyrannu'r Cynllun i ddyddiad cyfarfod penodol, yn y dyfodol agos, fel rhan o Amserlen y Flaenraglen Waith ar gyfer 2024/25.

Ar ôl ystyried yr adroddiad, aeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

(1) Cytuno ar statws y camau gweithredu a restrir yn Atodiadau A a B.

(2) Cymeradwyo'r Rhaglen Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol wedi'i diweddaru ar gyfer 2024/25 sydd ynghlwm yn Atodiad C a'i lanlwytho i wefan y Cyngor.

(3) Bod Cynllun Ynni Ardal Leol Bro Morgannwg yn cael ei ddyrannu i ddyddiad cyfarfod penodol, yn y dyfodol agos, fel rhan o Raglen Rhaglen Gwaith Cychwynnol 2024/25.

Rhesymau dros yr argymhellion

(1) Parhau i olrhain argymhellion y Pwyllgor yn effeithiol.

(2) Er gwybodaeth i'r cyhoedd.

(3) Er mwyn i'r Pwyllgor ystyried a chraffu'r Cynllun yn y dyfodol agos, ar ddyddiad cyfarfod penodedig.

MATER OEDD Y CADEIRYDD WEDI'I BENDERFYNU YN FRYS –

PENDERFYNWYD – Y dylid ystyried y mater canlynol yr oedd y Cadeirydd wedi penderfynu ei fod yn fater brys am y rheswm a roddwyd o dan bennawd y cofnodion.

PARCIO CEIR (CYF) –

(Ar fyrder oherwydd yr angen i sicrhau y gellir cyfeirio unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor yn ôl i'r Cabinet i'w hystyried, fel rhan o'r broses ymgynghori, gyda'r nod o weithredu'r argymhellion a'r mesurau perthnasol a amlinellir yn yr adroddiad (yn amodol ar unrhyw argymhellion pellach). argymhellion, newidiadau, a awgrymwyd gan y Pwyllgor ac a gymeradwywyd wedi hynny gan y Cabinet) erbyn Ebrill 2025)

Roedd y cyfeiriad o gyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 9 Ionawr 2025 i'w gyflwyno i'r Pwyllgor gyda'r diben o roi cyfle i'r Aelodau ystyried y cynigion yn yr adroddiad. Fodd bynnag, yn dilyn trafodaethau rhwng y Cadeirydd a'r Pwyllgor, cytunwyd, oherwydd yr angen am ddigon o amser i drafod yr eitem hon a chraffu arni a budd sylweddol y cyhoedd ynghylch y cynigion, y dylid gohirio'r cyfeiriad a'r adroddiad Parcio Ceir i Gyfarfod Arbennig y Pwyllgor, i'w gynnal ar ddydd Mawrth 28 Ionawr 2025. Cadarnhawyd y byddai'r Aelodau Cabinet perthnasol ar gyfer y maes hwn hefyd yn bresennol ar gyfer y Cyfarfod Arbennig.

Yn dilyn y trafodaethau uchod, aeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD – Y dylid gohirio'r cyfeirnod a'r adroddiad Meysydd Parcio tan Gyfarfod Arbennig o'r Pwyllgor, i'w gynnal ddydd Mawrth, 28 Ionawr, 2025.

Rheswm dros yr argymhelliad

Sicrhau bod digon o amser a chyfle i Aelodau'r Pwyllgor, Aelodau Etholedig eraill, trigolion Bro Morgannwg a rhanddeiliaid eraill allu ystyried, craffu, cymryd rhan, trafod a dadlau'r mater hwn, oherwydd y diddordeb sylweddol gan y cyhoedd, ledled y sir. ynghylch y mater dan sylw.